

Sayı : 64272063-610-916
Konu : Yazılı Soru Önergesi (7-17261)

19 Mart 2013

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi: TBMM Başkanlığının 18.02.2013 tarih ve 43452547-120-07-108602 sayılı yazısı.

İzmir Milletvekili Sayın Aytun ÇIRAY'ın tarafıma tevcih ettiği 7/17261 esas nolu yazılı soru önergesi, T.B.M.M. İç Tüzüğü'nün 99 uncu maddesi gereği aşağıda cevaplandırılmaktadır.

Bilgilerinize arz ederim.

Taner YILDIZ
Bakan

EK :
Önerge Cevabı (2 Sayfa)

İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN AYTUN ÇIRAY'IN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/17261)

Sorular 1, 7, 9, 11:

Bir süredir ulusal basında, 'Çözüm cari açık sorununu da halleder,' 'Bölünmüş Irak ucuz enerji demek,' 'Ankara-Washington-Erbil eksenini,' 'Tahran-Bağdat Şam'a karşı,' 'Kerkük politikasıyla PKK sorununu çözelim,' 'Enerjide büyük bir imkan çıktı,' 'İşbirlikçi sermayenin Musul İştahı,' başlığıyla çeşitli haberler çıktı.

Bu haberlere göre Mayıs 2012'de Hükümetiniz, Bağdat'ı devre dışı bırakarak Kurdistan Bölgesel Yönetimi ile "tarihsel önemi olan" bir enerji antlaşması imzalamış. Anlaşma, Bağdat'ı devre dışı bırakarak kuzeyde petrol ve doğalgaz arama ve çıkarmayı, bulunan petrol ve doğalgazın Türkiye üzerinden dünya piyasalarına satılabilmesini içeriyormuş ve Türkiye KIBY ile yaptığı anlaşmayı hayata geçirmiş.

Nitekim Sayın Başbakan bu yazılanları doğrularak, Bölgesel yönetimin kendi yetki ve tasarrufunu kullandığını, merkezi hükümetin rahatsız olacağı bir durum olmadığını ifade etti.

8 Ocak 2013'ta Reuters başta olmak üzere, uluslararası yayın organlarında ve Türk medyasında kuzey Irak'tan Türkiye'ye tankerlerle karayolu üzerinden petrol ve türevleri sevkiyatının başladığı, öncelikle ilgili şirket (Genel Energy) yetkilileri tarafından duyurulmuştur. Genel Energy Şirketinin Genel Müdürü Tony Heyvard uluslararası haber ajanslarına yaptığı açıklamada, söz konusu sevkiyata izin veren anlaşmanın niteliğinin "devletten devlete (Government-to-Government)" olduğunu da açıklamıştır. Bu çerçevede:

- Türkiye ile KIBY'nin bir enerji anlaşması imzalandığı doğru mudur? doğruysa hangi tarihte ve kim tarafından imzalanmıştır? Ekleri varsa kimlerin imzaları veya parafları vardır?
- T.C Dışişleri Bakanlığı'nın bu anlaşmadan haberi var mıdır? Varsa, Dışişleri Bakanlığımız bu müzakerelerde hazır bulunmuş mudur?
- Bu anlaşma gizli midir? Gizliyse nedeni nedir? Bu bir uluslararası anlaşmaysa Hükümetiniz tarafından hangi tarihte onay için TBMM'ne sevk edilecektir?
- Bu bir anlaşma değil de bir kararnameyse hukuki dayanağı nedir?

Cevaplar 1, 7, 9, 11:

Ülkemizin hızla büyüyen ekonomisine paralel olarak bu büyüme sürecine destek olacak şekilde ulusal enerji arz ve talebimiz büyük bir hızla artmaktadır.

2000 yılında 81,2 milyon TEP (ton eşdeğeri petrol) olan enerji tüketimimiz 2011 yılı sonu itibariyle 114 milyon TEP'e ulaşmış olup, 2012 sonu itibariyle yaklaşık 120 milyon TEP'e ulaşması beklenmektedir. 2000 yılında yaklaşık 15 bcm olan doğal gaz tüketimimizin 2012 yılı sonu itibariyle yaklaşık 47 bcm'e ulaşacağı, yakın gelecekte ise 60 bcm'e yükseleceği tahmin edilmektedir. Elektrik tüketimimiz de benzer artış eğilimi göstermiş 2000 yılında 128.295 GWh olan tüketim miktarımız 2011 yılında 230,306 GWh, 2012 yılında ise 241,946 GWh seviyesine ulaşmıştır. Benzer şekilde 2001 yılında yaklaşık 630 bin varil olan günlük ham petrol tüketim miktarımız 2012 yılında yaklaşık ortalama 700 bin varil/gün seviyesine ulaşmıştır.

Bu büyüme rakamları ile Türkiye, OECD ülkeleri içerisinde geçtiğimiz 10 yıllık dönemde enerji talep artışının en hızlı gerçekleştiği ülke durumundadır. Bu durumun bir sonucu olarak, Türkiye 2002 yılından bu yana elektrik ve doğalgaz talebi artış hızı bakımından Çin Halk Cumhuriyeti'ni müteakiben ikinci sıraya yükselmiştir. Ülkemizin enerji tüketimine ilişkin yükselen eğilimin kısa, orta ve uzun vadede de devam edeceği öngörülmektedir.

Milli menfaatlerimiz, küresel ölçekli dinamikler ve içinde bulunduğumuz jeopolitik perspektiften bakıldığında, mevcut verilerle ülkemizin dünya genelinde, kolay ve uygun şartlarla erişebileceği kanıtlanmış 19,3 milyar ton-143 milyar varil petrol ve 3,6 trilyon m³ doğal gaz rezervine sahip Irak dışında bir başka bölge bulunmadığı değerlendirilmektedir.

Irak dünya petrol rezervlerinin % 8,7'sine, Bölge petrol rezervlerinin ise yaklaşık %20 sine sahip olmakla birlikte mevcut üretimi halihazırda dünyanın sadece % 3,5'ine tekabül etmektedir. 2012

**İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN AYDUN ÇIRAY'IN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/17261)**

yılında ülke İran'ı geçerek dünyanın en büyük 6. Petrol ihracatçısı konumuna gelmiştir. Dünya Enerji Ajansının projeksiyonlarına göre 2012 yılında 2,7 milyon varil olan günlük üretim, 2020 yılına kadar iki katına çıkarak 6,1 milyon varile, 2035 yılına kadar ise 8,3 milyon varile çıkacaktır. Yaklaşık 2,2 milyon varil olan günlük ihracatın da 2020 yılında 4,2 milyon varile ve 2035 yılına kadar da 6,2 milyon varile çıkması öngörülmektedir. Aynı raporun projeksiyonuna göre 2020 yılına kadar Irak'ın doğal gaz ihracatına başlayacağı ve 2035 yılına kadar 20 Milyar Metreküp doğal gaz ihracatı yapabileceği değerlendirilmektedir. Bu bilgiler ışığında hâlihazırda 117 milyar dolar olan Irak bütçesinin 10 yıl içerisinde iki katına çıkacağı öngörülmektedir.

Diğer taraftan, Kuzey Irak Bölgesinde 45 milyar varil petrol ve 3-6 trilyon m³ doğal gaz rezervi olabileceği tahmin edilmektedir. Bu bölgedeki zengin hidrokarbon kaynakları doğal olarak küresel enerji oyuncularının da dikkatinden kaçmamıştır. Halen Bölgede, Amerika Birleşik Devletlerinden Güney Kore'ye ve İspanya'ya uzanan coğrafyada 20 farklı ülkeden, büyük enerji şirketlerine (Amerikan ExxonMobil'den Avusturyalı OMV şirketine kadar) geniş bir yelpazede dünyanın enerji devleri faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu bağlamda, birçok farklı ülke ve Dünyanın enerji devleri bölgeye yoğun şekilde ilgi göstermekte iken ülkemizin yanı başında süregiden mezkur gelişmelere kayıtsız kalamayacağı izahıtan varestedir. Ülkemiz ve Bakanlığımız gelişmeleri yakından takip etmekte ve bütün veçheleriyle Irak enerji potansiyeli değerlendirilmektedir.

Ülkemizin Irak ile yürütmekte olduğu enerji diplomasisi ve enerji faaliyetleri uluslararası hukuk çerçevesinde Türkiye ve Irak'ın iç hukuk düzenine uygun ve saygılı bir şekilde yürütülmektedir. Diğer taraftan, Türkiye ve Irak Anayasal düzeni çerçevesinde şirketlerimizin İKBY ile ticari sözleşme yapmalarının önünde bir engel bulunmamaktadır. Bununla birlikte, Bakanlığımız tarafından konuya ilişkin Yüce Meclise gönderilmek üzere Başbakanlığa sevk edilmiş herhangi bir metin, belge, düzenleme veya kararname bulunmamaktadır.

Sorular 2, 3, 5, 6:

-Bu anlaşma varsa ve ilgili şirket yetkililerince ifşa edildiği şekilde "devletten devlete" imzalanmışsa, Türkiye ile hangi devlet arasında imzalanmıştır? KIBY uluslararası tanınırlığı olan bir "devlet" midir?

-Eğer böyle bir anlaşma yapıldıysa, Irak ve KIBY Anayasalarına göre KIBY'nin merkezi Irak hükümetinin onayı olmadan bu anlaşmaya imza atma yetkisi var mıdır?

-Irak Merkezi Hükümeti'nden bu onay almadıysa, T.C adına bu anlaşmayı imzalayanlar hangi hukuki zemine, kanuna, kararnameye veya yönetmeliğe dayanarak bu belgeye imza atmışlardır?

-KIBY muhatap olarak bir devlet, bir uluslararası hukuki süre olmadığına göre, onunla anlaşma yapmak uluslararası hukuk yanında T.C hukukuna da aykırı değil midir?

Cevaplar 2, 3, 5, 6:

Türkiye, Irak'ın Anayasal düzenine ve toprak bütünlüğüne saygı duymakta ve bu konudaki hassasiyetini her platformda dile getirmektedir. Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY)'nin kamu veya özel firmalarla yaptığı ticari sözleşmeler özel hukuk hükümlerine tabidir ve anlaşma olarak nitelendirilmesi söz konusu değildir.

Sorular 4, 10, 12, 13, 14:

- KIBY'nin bu anlaşmayı yapma yetkisi varsa, Irak Merkezi hükümeti neden ve neye dayanarak petrolün doğrudan Türkiye'ye sevk edilmesi ve satılması halinde üretici firmayı dava edeceğini, satılan mallara el koyacağını resmen açıkladı?

- Bu anlaşma hala TBMM'nin onayına sevk edilmediği ve hukuken yürürlüğe girmediği halde, kuzey Irak'tan petrol sevkiyatı neye dayanılarak merkezi Irak yönetiminin kesin muhalefetine rağmen başlatılmıştır?

- KIBY'den alınıp satılacak petrol ve ürünlerinin sevkiyatının imtiyaz hakkının Power Trans adlı bir firmaya verildiği anlaşılmaktadır. Böyleyse, bu şirkete nasıl imtiyaz verilmiştir? Bu şirketin bu

**İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN AYTUN ÇIRAY'IN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/17261)**

konudaki tecrübesi nedir, kaç yıllık bir şirkettir? Şirketin görünen sahibi kimdir? Arkasında kim vardır?

- Bu imtiyaz hangi ihale yöntemleri ile verilmiştir? Başka başvuran şirket var mıdır? Varsa başvuruda bulunan diğer firmaları neden reddettiniz?

- Şu anda Kuzey Irak'tan Mersin ilimize karayolu ile petrol taşınması bu anlaşmaya göre mi yapılmaktadır?

Cevaplar 4, 10, 12, 13, 14:

Türkiye bağımsız devlet niteliğine haiz Irak'ın bu meyanda iç işlerine karışmak gibi bir niyeti asla bulunmamaktadır. Sorunuza konu olan dava süreci Irak'ın kendi iç meselesi olarak değerlendirilmelidir. Türkiye'nin bu konuda olabilecek davanın tarafı olması da zaten mümkün değildir. Ayrıca, Türkiye ile Irak arasındaki dış ticaret düzenlemeleri ve uygulamaları esas itibarıyla Ekonomi Bakanlığımız ile Gümrük ve Ticaret Bakanlığımızın uhdesinde bulunmaktadır. Diğer taraftan, Bağdat'ın Merkezi Hükümet ile IKBY arasında süregelen temel anlaşmazlıklar çerçevesinde petrol ürünleri ticaretini siyasi bir araç olarak kullanıldığı değerlendirilmektedir.

Soru 8:

Bakanlığımız KIBY'ni muhatap kabul ettiği takdirde, bu muhataplık hangi ulusal ve uluslararası hukuka uygunluk teşkil etmektedir?

Cevap 8:

IKBY Irak Anayasasının çizdiği çerçevede belli ölçüde özerk yetkiye haiz Irak'ın yönetsel bir parçasıdır. Bu bağlamda, uluslararası hukuk ve Irak Anayasası çerçevesinde diğer tüm egemen ülkelerin IKBY ile kurmuş oldukları ilişkilerinin çerçevesi ile Bakanlığımızın IKBY ile olan ilişkileri de aynı niteliğe haizdir.

Soru 15:

Basında çıkan ve yalanlanmayan haberlere göre, doğalgazın Türkiye'ye getirilme imtiyazının Siyah Kalem adlı bir şirkete verildiği belirtilmektedir. Bu şirketin doğalgaz tecrübesi nedir, kaç yıllıktır? Bu şirkete bu imtiyaz hangi ihaleyle verilmiştir? Şirketin sahipleri kimdir? Arkasında kim bulunmaktadır?

Cevap 15:

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) tarafından da duyurulduğu üzere; Siyah Kalem Şirketi; Irak'tan 2014 yılı için 0,7 milyar metreküp, 2015 yılı için 1,5 milyar metreküp, 2016 yılı için 2,5 milyar metreküp, 2017-2031 yılları arasında yılda 3 milyar metreküp, 2032 yılı için 3,1 milyar metreküp ve 2033 yılı için 3,2 milyar metreküp doğal gaz ithalatı yapmak amacıyla Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu (EPDK)'na başvurmuştur. EPDK, anılan Şirkete önce 31 Ocak 2013 tarihine kadar, sonra şirketin yeni bir ek süre talep etmesi üzerine, lisans alabilmesi için gerekli evrakları tamamlamasına yönelik 31 Aralık 2013 tarihine kadar ek süre vermiştir.

Soru 16:

Basındaki haberlere göre, görüşleri sorulan Kuzey Irak yetkililerinin imtiyaz hususunda "anılan şirket isimlerinin kendilerine Türk yetkililerce verildiğini" belirttikleri yer almıştır. Bu doğruysa, bu yetkililer kimlerdir, hangi kamu kurumunda görev yapmaktadırlar? Söz konusu iki şirketin adlarının imtiyaz olarak kuzey Irak tarafına bildirilmesi kimin talimatıyla ve yetkisiyle gerçekleşmiştir?

Cevap 16:

Türkiye'nin kimseye imtiyaz vermediği, anılan lisansların mer'i Türk mevzuatı çerçevesinde EPDK tarafından verildiği malumdur. Bu hususlar, mevzuatın gerektirdiği yükümlülükleri yerine getirmek kaydıyla, tüm şirketlerimiz yararlanabileceği iş fırsatlarıdır.

**İZMİR MİLLETVEKİLİ SAYIN AYTUN ÇIRAY'IN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/17261)**

Soru 17:

Anlaşma uyarınca, T.C Devletinin bir off-shore şirketi kurduğu ve BOTAŞ, TIPIC gibi kamu kuruluşlarının içinde yer alacağı bu şirketin boru hatlarına ortak olacağı anlaşılmaktadır? Bu off-shore şirkette kamu kuruluşlarının yanı sıra bazı özel sektör şirketlerinin ortak edileceği doğru mudur? Doğruysa bunlar hangi şirketleridir? Bu şirketler hangi yöntemle seçilecektir? Bir ihale yapılacak mıdır?

Cevap 17:

Türkiye Cumhuriyeti Devletince bir off-shore şirketinin kurulmasına dair usul ve esaslar 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve diğer ilgili mevzuatta zikredilmektedir. Bu anlamda mevcut şirketlere ilave bir şirket kurulması her zaman mümkündür. Bununla birlikte, sadece Irak'ın Kuzeyinde faaliyette bulunacak bir şirketin kurulduğu iddiası kati surette gerçeği yansıtmamaktadır. Diğer taraftan, şirketlerin tabii olduğu mevzuat tüm kamuoyunun bilgisi dâhilindedir ve bu şirketlerin faaliyetleri başta yüce Meclisimiz olmak üzere ilgili kamu kurumlarınca denetlenmektedir. Ayrıca, şirketlerimizin bağlı oldukları mevzuat çerçevesinde ticari faaliyetlerini sürdürmesi gayet tabiidir.

Soru 18:

Anlaşma uyarınca Türk kamu kuruluşları bilfiil kuzey Irak ile doğrudan işbirliği içine girecekleri bu nedenle TPAO'nun Irak'ın diğer bölgelerindeki imtiyazlarının akıbeti ne olacaktır?

Cevap 18:

Türkiye açısından Irak'ın kuzeyi güneyi doğusu batısı bulunmamaktadır. Irak bir bütün olarak kabul edilmektedir. Irak'taki faaliyetlerimiz bölgesel nitelikte değil Irak'ın geneline şamildir. TPAO Irak Merkezi Hükümetinin açtığı birinci, ikinci, ve üçüncü petrol ve gaz üretim ve geliştirme sahaları ihaleleri sonucunda yaklaşık 6 milyar ABD Doları tutarında yatırım değerine haiz 2 petrol (Missan ve Badra petrol sahaları) ve 2 gaz (Mansuriye ve Siba doğalgaz sahaları) sahası projesinde konsorsiyum olarak yer almıştır. Bu sahalardaki çalışmaları konsorsiyum dahilinde sürmektedir. Ayrıca, TPIC Irak'ın Basra vilayetinde, Irak Güney Petrol Şirketi ile yaklaşık 305 milyon ABD Doları tutarında 45 kuyuluk Basra Bölgesindeki en büyük "Hizmet Sözleşmesini" akdetmiş bulunmaktadır. Bu bağlamda; şirketlerimizin IKBY yönetimi altında bulunan Irak topraklarında anayasal düzen çerçevesinde faaliyette bulunması gayet tabiidir.

Sorular 19, 20, 21, 22, 23:

- Müzakere ve anlaşmaların yürürlüğe girmesi halinde Irak'ın fiilen bölünmesi kaçınılmaz olduğuna göre Türkiye'nin Irak'ın bölünmez bütünlüğünü savunan dış politikası değişmiş midir?
- Irak merkezi yönetimi ile Kuzey Irak güçleri arasında meydana gelen çatışmalar göz önüne alındığında, bu anlaşma nedeniyle Irak'taki gergin durumun daha da bozulması ve çatışma ihtimalinin artması T.C Devleti'nin ilgili kurumlarını rahatsız etmemekte midir?
- Son dönem de ortaya attığınız "Barış Projesi"nin bu anlaşma ile ilgisi nedir? Anlaşmayı güvenceye mi almaya çalıştınız?
- KIBY ile Türkiye arasında federatif bir cumhuriyet kurulmasını düşünüyor musunuz?
- Dünya hukuk, siyaset ve konjonktürüne aykırı olacak olan bu yandaşlara menfaat sağlama siyasetinizin başımıza ne gibi dertler açacağı konusunda bir öngörünüz ve (B) plânınız var mı? Varsa nedir?

Cevaplar 19, 20, 21, 22, 23:

Irak'ın Anayasal düzeni ve toprak bütünlüğü Türkiye açısından hayati öneme haiz bir meseledir. Türkiye uluslararası düzenin saygın bir üyesi olarak, uluslararası hukukun gerektirdiği sorumluluk bilinci, saygı ve nezaket çerçevesinde enerji diplomasisini yürütmektedir. Bu minvalde Bakanlığımız tarafından iddianızda belirtildiği şekliyle bir faaliyette bulunulması kati suretle söz konusu değildir.